

6. Leupold, E. Typen der Wort-Bild-Beziehungen in authentischen französischen Fernsichttexten und ihre Bedeutung für die Arbeit mit Fernsichttexten im gesteuerten Fremdspracherwerb: Diss. Dr. phil., 04.08.1981/ Eynar Leupold – K., 1981 - S. 270.
7. Marin, G. Zum Verstehen originaler Fernsehsendungen im fremdsprachlichen Russischunterricht: Diss. Dr. phil., 16. 02.1985 / Gerda Marin – K., 1985 – S. 189
8. Raabe, H. „Das Auge hört mit“. Sehstrategien im Fremdsprachenunterricht? / Horst Raabe / Ute Rampillon, Gert Zimmermann // Strategien und Techniken beim Erwerb fremder Sprachen – München: Max Hueber, 1997. - S. 150-173.
9. Thaler, E. Schulung des Hör-Seh-Verstehens / Engelhardt Thaler // PRAXIS Fremdsprachenunterricht.- 2007. - №4 - S.12-17.
10. Wolf, N. R. Am Beispiel Elias Canettis. Überlegungen zur Textsyntax und zur Texttypologie / Norbert Richardt Wolf // Studien zur Literatur des 19. und 20. Jahrhunderts in Österreich – Innsbruck, 1981. - S. 205-218.

УДК: 811.112.2:81.367.623

СЛОВОВІРНІ МОДЕЛІ СУФІКСАЛЬНИХ ПРИКМЕТНИКІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЯКОСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ПРИКМЕТНИКІВ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ)

О. В. Зайченко

Київський університет імені Бориса Грінченка

У статті розглядається один з засобів утворення нових слів, а саме словотворчі моделі суфіксальних прикметників на позначення якості в сучасній німецькій мові. В результаті проведеного аналізу мовного матеріалу виділяються найбільш продуктивні моделі словотворення прикметників.

Ключові слова: словотворення прикметників, продуктивні моделі, якісні прикметники.

Динамічне зростання лексичного фонду кожної нації є однією з основних функцій словотворення. У процесі створення нових слів збагачуються й вдосконалюються також і засоби словотвору, що особливо актуально під час вивчення мови. Безперервний рух лексичних одиниць згідно мовних законів веде до появи нових предметів, явищ, які відображаються в нових словах і відповідно в нових значеннях. Зміна значення і словотвір тісно між собою пов'язані, зв'язок яких виявляється при системному вивченні обох явищ. Сучасний темп розвитку лінгвістики, який характеризується підвищеною увагою до вивчення словотвору, вимагає актуалізації питання щодо встановлення статусу словотвірних значень, словотвірних формантів, словотвірних моделей тощо.

Актуальність даної тематики полягає в необхідності вивчення словотвірної системи як одного із найважливіших джерел збагачення системи мови новими лексичними одиницями, а саме суфіксальних прикметників на позначення якості сучасної німецької мови.

Метою цієї статті є встановити словотвірні моделі прикметників з категоріальним значенням якості, утворених за допомогою суфіксальних формантів у сучасній німецькій мові.

Об'єктом дослідження є суфіксальні моделі якісних прикметників сучасної німецької мови.

Предметом дослідження слугують похідні ад'єктивні одиниці німецької мови з категоріальним значенням «якість».

Похідні слова, вивченням яких займається словотвір, досліджувалися, в основному з точки зору їх вираження їх форми, а змістовна сторона залишалася відкритою темою, хоча «специфіка словотвору – в його багатоплановості; у різнобічності його зв'язків...» [3, с.50].

Проблемам словотвору приділяли увагу відомі лінгвісти: Бодуен де Куртене (розглядав словотвір як науку про словотвірні суфікси і теми, тобто основи, що є вперше в лінгвістиці), Л.В.Щерба (словотвір – живі схеми для позначення нових понять; ціль словотвору – показати, як дійсно утворюються або можуть утворюватися нові слова для нових понять), М.Д.Степанова (глибоке вивчення словотворчих засобів дозволяє більш точно розглядати лексичний склад мови), В.В.Виноградов, Якоб Грімм, О.С.Кубрякова, Є.А.Карпіловська, І.І.Ковалик, В.О.Горпинич, В.В.Грещук, А.П.Загнітко та інші. Словотвірні моделі досліджували М.П.Брус, Н.Г.Іщенко, Х.Марчанд, О.Д.Мешков, Г.Ф.Новак, А.І.Норанович, С.П.Семенюк, Т.О.Сілаєва, І.І.Фекета, R.Hinderling, I.Kühnhold, J.Schröder. Вивченню словотвору безперечно присвячені численні роботи німецьких лінгвістів: L.Eichinger, P.Eisenberg та F.Simmler, які висвітлюють проблеми похідних іменників, використовуючи структурний метод аналізу словотвірних моделей, а саме розкладання на безпосередні складники. W.Fleischer, I.Barz приділяють увагу способам словотворення, виділяючи найпродуктивніші моделі словотвору. У своєму дослідженні ми опираємося на словотвірні моделі, виокремлені у словнику словотвірних елементів німецької мови за редакцією М.Д.Степанової.

Однією із ключових проблем словотвору є проблема деривації, дериваційних відносин та визначення формальних і семантичних особливостей похідного. Саме завдяки дослідженню похідних слів виявляються словотворчі моделі, словотвірні значення, семантичні зв'язки між похідними. Під словотворчою моделлю розуміється типова організована структура, наділена узагальненим лексико-категоріальним змістом і яка здатна наповнюватись лексичним матеріалом (різними лексичними основами) при закономірній наявності відповідних структурних елементів і їх взаємодії один з одним у системі мови. Формальна відмінність суфіксальних словотвірних моделей полягає у позиції словотвірних морфем (після твірної основи) і здатності об'єднувати новоутворені лексичні одиниці в різноманітні граматичні категорії за семантичними особливостями, лексикографічною доцільністю, продуктивністю, частотністю тощо. В цій статті досліджуються словотвірні моделі суфіксальних прикметників понятійної категорії «якість».

Словотвірні моделі, завдяки яким утворюються нові слова, досить неоднорідні, різноманітні, з різною продуктивністю.

Словотвірна модель є зразком для утворення конкретних похідних лексем і зв'язує два слова відношеннями похідності і мотивованості: одне слово слугує твірним, інше – похідним – дериватом першого слова. «Словотвірна модель – це єдина структурна (формальна) схема побудови похідних слів, що характеризується спільністю: частиномовної належності твірного елементу; словотвірних засобів (формантів)» [6, с.226, 227].

Результатом взаємодії твірної основи та афікса є словотвірне значення, актуалізоване завдяки словотворчим морфемам, займає середню позицію між лексичним та граматичним значеннями і належить одночасно до вираження форми і змісту. Таким чином словотвірна модель – це відображення у низці похідних слів певного словотвірного значення у всій складності його зв'язків, з неї починається словотвірний процес, який визначає словотвірні елементи мови (форманти і твірні основи) для подальшого утворення нових лексичних одиниць. Це моделі, за якими утворюються похідні слова, враховуючи при цьому тип твірних основ і словотворчих засобів і формування в результаті їх взаємодії узагальненої семантики однотипних слів. Модель похідного – це найбільш загальна формула однотипних утворень, це їх структурно-семантичний аналог. Німецька словотвірна модель може піддаватись кореневим змінам (умлаут, усічення кореневої голосної тощо), які є умовністю і не завжди відносяться до всього набору словотворчих засобів.

Морфологічною особливістю словотвірних моделей М.Д. Степанова вважає включення в ту чи іншу модель первинних основ. Крім загального категоріального значення, тобто належності до певної частини мови, І.П. Царьов для встановлення ознак словотвірної моделі вважає за необхідне визначити її структурний склад, характер структурно-семантичних відносин її компонентів, словотвірне значення, характер семантичного зв'язку зі словом походження або мотивацію цього зв'язку, словотвірну активність або продуктивність [13, с.50].

Найбільш раціональні є такі моделі: модель корневих слів (їх основи неподільні і немотивовані, слугують в якості твірних основ або ж в якості напівафіксів і частотних компонентів), модель безафіксного (імпліцитного) словотворення (взаємоперехід частин мови: конверсія, морфемно-синтаксичний спосіб словотворення), префіксальна модель (словотворча морфема передують твірній основі; модель представлена у дієсловах, іменниках і прикметниках), суфіксальна модель (словотворча морфема знаходиться після твірної основи, притаманна всім частинам мови), модель префіксально-суфіксальна, модель основ з напівпрефіксами, модель основ з напівсуфіксами, модель означального словоскладання (сполучення двох компонентів, які можуть мати різну словотвірну структуру, але членування складного слова завжди бінарне). Найбільш загальні структурні властивості різних моделей або типів словотворення визначаються особливостями безпосередніх складників [9]. Слова як словотвірні конструкції найчастіше складаються з двох безпосередніх

складників (бінарні конструкції): кореня і словотворчого форманта. З точки зору лінгвістики словотворчий суфікс є носієм словотворчого значення, значення якого вираховується відніманням значення мотивуючої основи слова із значення основи мотивованого і подальшого абстрагування семантичних компонентів до більш загального значення – семантичного інваріанту [11, с.88, 89]. Семантика словотвірних моделей залежить, від їх відношення до семантичних класів, від належності до певної частини мови.

У цьому дослідженні ми будемо спиратися на словотвірну модель суфіксального прикметника на позначення якості з двох точок зору: з точки зору формальної структури і змісту. В цій статті розглядається експліцитна деривація або суфіксальна модель, суть якої полягає в тому, що саме суфіксальний формант надає лексичній одиниці більш широку семантичну категорію (особи, збірності, дії, стану, пестливості тощо), а багатозначність суфіксів німецької мови здатна виражати різну семантику і можуть входити в різні семантичні моделі (наприклад, суфікс *-ig* виражає значення подібності з чимось, характеристику властивостей, розумових здібностей, стану людини, фізичні властивості явищ і предметів). Значна кількість суфіксів спеціалізовані в межах однієї частини мови, але здатні переводити одну частину мови в іншу (наприклад, суфікс *-lich* є спільним для прикметника і прислівника, має спільну семантику, переклад залежить від контексту: *Sie ist eine glückliche Frau*. Вона щаслива жінка. *Ihre Familie lebt glücklich*. Її родина живе щасливо.)

Моделі є схематичним зображенням складу слів, утворених за даною моделлю, і вказують на їх узагальнене значення. Користуючись словами, як готовими одиницями мови, ми розрізняємо моделі їх основ, можемо класифікувати їх на основі цих моделей, і в той же час розкрити самі процеси їх утворення [10, с.161]. За одними словотворчими моделями можна утворити значне число похідних, інші ж характеризуються нездатністю до вільного виробництва слів. Таке демонстрування здатності утворювати нові слова - продуктивність – є кількісною характеристикою словотвірної моделі, а якісною - активність моделі - здатність словотвірного ряду до поповнення новими одиницями, балансуючи з вже існуючими в лексичній системі мови одиницями. Найвища продуктивність словотвірної моделі – це її реалізація в тексті, тобто статистичні відомості про її використання [12, с.244]. Здатність словотвірних моделей активізувати нові слова детермінується багатьма лінгвістичними та екстралінгвістичними факторами, серед яких фонетичні, морфологічні, дериваційні, семантичні, стилістичні властивості лексичних одиниць, комунікативні і прагматичні причини.

Суфіксальне словотворення якісних прикметників налічує чималу кількість словотвірних моделей, спричинене різними формантами і твірними основами. Твірна (мотивуюча) основа, від якої утворюються нові слова, виступає обов'язковим конститuentом словотвірної структури, її лексико-семантичним ядром у процесі творення похідних слів [1].

Наведемо більш продуктивні моделі словотворення суфіксальних прикметників:

- M: V + **-bar**: *erfassbar* від *erfassen*;
 M: S /V + **-bar**: *beugbar* від *die Beuge* або *beugen*;
 M: S + **-bar**: *dienstbar* від *der Dienst*;
 M: S /Adj + **-bar**: *lautbar* від *der Laut* або *laut*;
 M: S + **-en**: *golden* від *das Gold*
 M: S + **-haft**: *vorteilhaft* від *der Vorteil*;
 M: S + **-haft** (з усіченням кінцевого голосного): *sündhaft* від *die Sünde*; M:
 S + **-haft** (з з'єднувальним елементом): *legendenhaft* від *die Legende*;
 M: V + **-haft**: *zaghaft* від *zagen*; M:
 Adj + **-haft**: *krankhaft* від *krank*;
 M: S + **-haft** + **-ig**: *leibhaftig* від *der Leib*;
 M: Adj + **-haft** + **-ig**: *wahrhaftig* від *wahr*;
 M: S/V + **-haft** + **-ig**: *teilhaftig* від *der Teil* або *teilen*;
 M: S + **-ig**: *kugelig* від *der Kugel*;
 M: S + **-ig** (з усіченням кінцевого голосного): *riesig* від *der Riese*;
 M: V + **-ig**: *findig* від *finden*;
 M: S/V + **-ig**: *geizig* від *der Geiz* або *geizen*;
 M: S/V + **-ig** (із зміною кореневої голосної): *schläfrig* від *der Schläfer* або *schlafen*;
 M: S + **-ig** (з усіченням кінцевого голосного або із зміною кореневої
 голосної): *arbeitsfreudig* від *die Arbeitsfreude*;
 Унікальні основи + **-ig**: *fähig*, *fuchtig*;
 M: Adj + **-ig**: *niedrig* від *nieder*;
 M: Adv + **-ig**: *heutig* від *heute*;
 M: S/V + **-isch**: *angreiferisch* від *der Angreifer* або
angreifen; M: S/V + **-erisch**: *erfinderisch* від *der Erfinder* або
erfinden; M: S + **-lich**: *schulmeisterlich* від *der Schulmeister*;
 M: S + **-lich** (з усіченням кінцевого голосного та можливістю набуття
 умлауту): *ablöslich* від *die Ablöse*; *bänglich* від *die Bange*
 M: V + **-lich**: *erklärlich* від *erklären*;
 M: S/V + **-lich**: *empfänglich* від *der Empfang* або *empfangen*;
 M: Adj + **-lich**: *zärtlich* від *zart*;
 M: S/V + **-sam**: *arbeitsam* від *die Arbeit* або *arbeiten*;
 M: Adj + **-sam**: *gemeinsam* від *gemein*;
 S + **-sam**: *tugendsam* від *die Tugend*;
 M: V + **-sam**: *schweigsam* від *schweigen*;
 M: S/V/Adj + **-sam**: *grausam* від *der Graus* або *grauen*, або *graus*.

Зведемо в таблицю для порівняння:

Суфікс	твірна основа			
	<i>S</i>	<i>V</i>	<i>Adj</i>	<i>Adv</i>
-bar	+	+	+	
-en	+			
-haft	+	+	+	

-ig	+	+	+	+
-haftig	+	+	+	
-isch	+	+		
-erisch	+	+		
-lich	+	+	+	
-sam	+	+	+	

У процесі аналізу фактичного матеріалу виділяються більш продуктивні суфікси за здатністю поєднуватися з твірними основами від різних частин мови для утворення прикметників на позначення якості: *-ig*, *-bar*, *-haft*, *-haftig*, *-lich*, *-sam*, менш продуктивними – *-isch*, *-erisch*, а суфікс *-en* взагалі має поодинокі утворення, походячи від твірних основ іменників (вживається в основному з відносними прикметниками, які набувши метафоричного значення, перейшли в розряд якісних). Варіантний суфікс *-haftig(haft)* хоча і може створювати моделі прикметників фактично з різними частинами мови, але лексичне значення утворених якісних прикметників з даним суфіксом є повним аналогом моделей з суфіксом *-haft*. Враховуючи також подвійну/потрійну тенденцію твірних основ до похідності, а також зміну кореневої голосної чи то усічення кінцевої голосної, унікальні основи, можна ствердити, що найбільше словотвірних моделей отримуємо з суфіксом *-ig*. Щодо твірних основ, то високий словотвірний потенціал при утворенні суфіксальних прикметників на позначення якості відзначається у твірних основ від субстантивних і дієслівних одиниць.

Для визначення змісту словотвірної моделі (значення похідного слова), до уваги береться значення суфіксів і твірної основи, про головуючу роль яких та співвідношення цих двох компонентів внутрішньої форми слова існують суперечки. За думкою Шандріна В.І., Скороходька Е.Ф. саме формант, а не твірна основа, визначає той понятійний клас, в який входить конкретне похідне слово, основа суфіксального слова не є його основним компонентом.

Ми підтримуємо точку зору Царьова П.В., що твірна основа слова у похідному слові виступає змістовим стрижнем, а суфікс надає їй додаткової семантичної ознаки, при поєднанні обох отримуємо значення похідної одиниці.

Чим продуктивніша словотвірна модель, тим більш вживана вона у мовленні. Серед наявних суфіксальних словотвірних моделей прикметників знаходимо достатню кількість словотвірних синонімів – деривати, утворені за допомогою однофункційних словотворчих засобів, приєднаних до спільної твірної основи (іменникової, дієслівної чи прикметникової) (*abbrüchig=abbrüchlich; abergläubig=abergläubisch*).

Словотвірними синонімами можуть бути також спільнокореневі прикметники, утворені від різних мотивуючих баз (*ablösbar=ablöslich* ← *Ablöse, ablösen*).

Синонімія ад'єктивних новоутворень, наближених в семантичному і словотворчому аспектах, може представлятися різними типами:

angsthaf = ängstlich = ängstig (боязливий; боязкий, нерішучий, педантичний)	від	ängsten = ängstigen лякати, страхати, тримати в страху; тривожити; боятися, страшитися; турбуватися, тривожитися
		Angst страх, боязнь; туга; тривога
bänglich = bangsam (сором'язливий, нерішучий, боязкий)		bangen хвилюватися, боятися, страхатися; тужити; лякати, страхати
		Bange страх, побоювання; жах
		Bangnis Bängnis боязнь, страх; обмеження, сором'язливість, нерішучість
bemerkbar = bemerklich (помітний, явний, очевидний)		bemerken помічати, робити зауваження, суперечити, записувати
		Bemerkung зауваження, нотатка; позначка; примітка; спостереження
biegbar гнучкий; пружний biegsam гнучкий; пружний; поступливий		biegen гнути, згинати; нахилияти; звиватися Biege згин, вигин; поворот

Синонімія похідних ад'активів німецької мови досить численна, яка надана як тлумачними, так і двомовними словниками. Н.Г.Іщенко, досліджуючи синонімію спільнокореневих похідних іменників, вважає, що такі синоніми виникають «в силу дальнішого розвитку однокоренного словообразовательного ряду...» [1, с.18].

Деякі словотвірні синоніми дещо розширюють лексичне значення інших лексем синонімічного ряду:

boshaf злісний, злий, підступний, злобливий; злорадний; насмішуватий, дошкульний; запальний, дратівливий

böslich злісний, злий, злонамірний; хворобливий, болісний

dienstbar послужливий; догоджаючий; зобов'язаний служити; підлеглий, підвладний; покірний

diensthaft послужливий; догоджаючий

dienstlich службовий, офіційний

ehrbar поважний, шановний; статечний; порядний, благопристойний

ehrenhaft чесний, порядний; поважний, високоповажний

ehrlich чесний, порядний

ehrsam добропорядний; поважний; порядний; скромний;

доброзвичайний **empfindbar** відчутний, чутливий, чуттєвий

empfindlerisch сентиментальний; педантичний

empfindlich відчутний, сприйнятний; вразливий; чутливий,

педантичний **empfindsam** чутливий, сентиментальний

Словотвірні моделі суфіксальних прикметників потребують основоцентричного підходу, класифікації словотвірних синонімів за відношенням між їх мотивуючими базами, при дериваційній синонімії прикметників, мотивованих спільнокореновими словами однієї частини мови. Відмінність між такими синонімами, похідними від різних частин мови, розрізняється на вищому рівні узагальнення словотвірних значень, порівняно з тими парами, що мотивуються тою самою частиною мови. Загальним є тільки основне дериваційне значення прикметників, тобто «вираження якісної ознаки через відношення до мотивуючого слова».

Кількісний показник суфіксальних моделей, які використовуються для утворення суфіксальних прикметників на позначення якості німецької мови, становить 34 одиниці. Усі ці суфіксальні моделі передають такі значення:

- значення пасивності, можливості дії над об'єктом при подвійних (субстантивних і ад'єктивних) твірних основах;
- значення пасивності, можливості дії над об'єктом при подвійних (субстантивних і ад'єктивних) твірних основах;
- значення пасивності, можливості дії над об'єктом при подвійних (субстантивних і ад'єктивних) твірних основах;
- значення обов'язковості звершення дії, активної властивості, здатності предмета до чогось, можливість використання з визначеною метою; характеристика властивостей, розумових здібностей, стану людини при подвійних (субстантивних і дієслівних);
- характеристика нахилів та якостей людини при подвійних (дієслівних та ад'єктивних) основах;
- характеристика властивостей, якостей (фізіологічних і психологічних), зовнішніх ознак, стану, нахилів людини, іноді предметів або явищ; наявність якоїсь ознаки, наділеність чим-небудь; подібність з чим- або ким-небудь при субстантивних основах;
- значення послаблення ознаки, схильності до чогось при ад'єктивних.

Стосовно використання частин мови як твірного компоненту словотвірної моделі суфіксальних прикметників на позначення якості, без сумніву можна стверджувати, що пріоритетною в цьому плані є твірна основа іменника.

Словотвірні моделі об'єднуються у *словотвірні типи*, які розглядаються як схеми (формули) побудови похідних слів, що характеризуються спільністю:

- частиномовної належності твірних основ;
- семантичної співвіднесеності між твірними і похідними словами;
- формальної співвіднесеності твірних і похідних, а саме: участі одного і того самого способу словотворення, а також тотожності афіксів.

Хоча такі терміни як «словотвірна модель» і «словотвірний тип» часто вживаються синонімічно, між ними є відмінність. Словотвірна модель є шаблоном для утворення конкретної лексичної одиниці, словотвірний тип охоплює як побудову моделі, так і її типовість, регулярність, продуктивність, а також об'єднання моделей в словотвірні гнізда. Словотвірні моделі

суфіксальних якісних прикметників утворюють словотвірні гнізда двох видів: спільнокореневі (*lachbar, lächerbar, lächerlich, lächerig, lachhaft* від потенційних твірних основ *Lache, Lächeln, lächeln, Lachen, lachen, Lacher, lächern*) та тематичні словотвірні ряди (*anfällig* схильний (до захворювань); *baufällig* слабкий, хворий, дряхлий; *blugsam* слабкий, хворобливий; *breathft* слабкий, дряхлий; немічний, вражений недугом; *kränklich* слабкий, хворобливий, кволий, немічний; *malätzig* слабкий, в'ялий; *mickerig* слабкий, хворобливий, кволий, немічний, недорозвинений; *misrig* слабкий, хворобливий, кволий, немічний, слабосильний; *ohnmächtig* слабкий, безсильний; *schlappig* в'ялий, полишений енергії; слабкий; *schmäckerlich* кволий; *spittlig* хворобливий, кволий; *schwächlich* слабкий; *taperig* дряхлий, хворий; безпомічний. Всі ці прикметники описують стан людини під час хвороби).

Підсумовуючи функціонування словотвірних моделей суфіксальних прикметників на позначення якості, зазначимо, що значення похідних суфіксальних прикметників можна визначити шляхом зіставлення значень їх словотвірних компонентів, опираючись на значення моделі і на виділений корінь. Встановлення словотвірних моделей допомагає створити семантичну мотивованість похідного слова і оволодіти лексичним матеріалом на основі узагальненого лексико-категоріального значення. За допомогою словотвірних моделей досліджується словотвірна структура. Словотвірні моделі представляють поверхневу структуру, експліковану в словотворчих компонентах. Аналізуючи похідність словотвірних моделей прикметників на позначення якості, утворених за допомогою суфіксальних формантів, можна зробити висновок, що похідні прикметники досліджуваної категорії представляють собою достатньо вагомий внесок у словотворення сучасної німецької мови і можуть стати основою для подальшого лінгвістичного дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ищенко Н.Г. Синонимия однокоренных производных имен существительных современного немецкого языка: Автореф. дис. д-ра филол. наук/ Н.Г.Ищенко; Киев. лингвист. ун-т МО Украины. - Киев, 2001. – 30 с.
2. Карпіловська Є.А. Суфіксальна підсистема сучасної української літературної мови: будова та реалізація. - К.: Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, 1999. - 297 с.
3. Кубрякова Е.С. Что такое словообразование. – М.: Наука, 1965. – 78 с.
4. Кубрякова Е.С. Типы языковых значений. Семантика производного слова. – М: Издательство ЛКИ, 2007. – 200с.
5. Кубрякова Е.С. Основы морфологического анализа (на материале германских языков). – М: Издательство ЛКИ, 2007. – 320с.
6. Немченко В. Н. Современный русский язык. Словообразование : учебное пособие для филологических спец. университетов / В. Н. Немченко. – М. : Высшая школа, 1984. – 255 с.
7. Скороходько Э.Ф. Вопросы теории английского словообразования и ее применение к машинному переводу. – Киев: Изд-во Киевского гос. ун-та, 1964. – 116с.
8. Словарь словообразовательных элементов немецкого языка /Зуев А.Н., Молчанова И.Д., Мурясов Р.З., Руфьева А.И., Степанова М.Д. - М.: Русский язык, 1979. - 536 с.

